

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Guilielmi Adolphi Scribonii, Ex Aristotele Et Aliis
summis philosophis repetita**

Scribonius, Wilhelm Adolf

Hanoviae, 1593

VD16 S 5114

Ethicæ Libri Qvatuor Joannis Rodingi Marpurgensis; Ad methodi Rameę
leges conformati.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56572)

ETHICÆ
LIBRI QVATUOR JOANNIS RODIN-
GIMARPURGENSIS; AD
methodi Rameę leges con-
formati.

Nunc secundó in lucem editi.

HANOVIÆ
Apud Guilielmum Antonium, im-
pensis Petri Fischeri Fr.
clō 1693.

A D
D e
cip
Do
nun
dini

debu i
atq ve
Tuam
Etrina o
facere
rum pr
extima
tate it
te pro
fecisse
nam E
romig
tiffim
Tuag
Floren
beo.
tun
tia, t

AD ILLUSTRISSIMUM

DOMINUM, BERNHARDUM PRIN-
cipem Anhalinum, Comitem Ascaniæ,
Dominum Servestæ & Bernburgi, Domi-
num suum clementissimum, Ioannis Ro-
dingi Epistola dedicatoria.

UM in laudabili consuetudine posi-
tum sit, Illustrissime & clementissi-
me Domine Princeps, ut ars literis
mandata, & in vulgus edita Patro-
no alicui inscribatur, non potui, nec
dubii intermittere, quin & ego hunc laudabilem
atq; veterem morem pariter observarem, atque sic
Tuam Cels. seligerem, cui hoc meum Ethica do-
ctrina opusculum maximè dedicarem. Quodq; ut
facerem, multis profectò causis adductus fui; qua-
rum præcipua, & prima est syncerioris religionis
eximia Tua Cels. cognitio, in qua ea pro tenera sua
tate ita quidem informata est, ut etiam alios eta-
te proveciores, qui sibi in sacris haud parùm pro-
fecisse videntur, longè antecellat, cujus rei Domi-
num Ernestum de Kotschau generis nobilitate, o-
mnig; virtutum, & scientiarum genere præstan-
tissimum, veraq; nobilitatis exemplar rarissimum,
Tuag; Cels. morum ac studiorum præfectū & au-
ctorem dignissimum testem locupletissimum ha-
beo. Altera causa est T. Cels. maximarum vir-
tutum cumulus, cujusmodi sunt singularis prudē-
tia, incredibilis fortitudo, exquisita temperantia,

Et praecleara iustitia. Tertia causa est Tua Cels. ad
 studia persequenda singularis, Et divina quadam
 animi propensio. Quibus omnibus, ut ceteras Tua
 Cels. innumeras atq; praeclearas animi virtutes, atq;
 dotes taceam, Tua Cels. erga me summa gratia Et
 clementia accedit. Quapropter ut Tua Cels. hoc
 meum moralis philosophiae opusculum, quod post-
 hac Deo iuvante accuratiores lima, ubi plus oculi
 suppetierit, expoliam, clementer suscipiat, ac equis
 boniq; consulat, etiam atq; etiam submissè comen-
 do. Qua etiam re Tua Cels. ita me excitabit, ut in-
 tra breve temporis spacium in ceteris humanioris
 philosophiae partibus cuiusmodi tum oeconomicis,
 tum politica est simile quid facturum, Et inde velut
 ex Ethicis fonte, reliquisq; binis rivulis oeconomicis
 Et politicis generalem quandam universalem ius-
 risprudentiae ideam demonstraturum sim, si modo
 Deus Opt. Max. pro immensa sua bonitate huius
 vitae usuram mihi clementer concesserit, meosque
 conatus divini sui spiritus afflatu adjuverit. Data
 Cassellis, Kalen. Septemb. Anno MD LXXXIII.

IN PARTITIONES;

Seu potius ἠθικῶν Doctrinae Ethicae, eruditione liberalis Doctrinae ornatissimi viri JOANNIS RODINGI Marpurgenfis Rodolphus Goclenius Physicae Professor ordinarius in inelyta Academia Marpurgenfi.

*C*edite rerum inopes Apina, nugaeq; canora,
 Scriptaq; vel cassa non redimenda nuce.
 Ethica praere reliqua tibi commendata sit arte,
 Qui sophia pectus cultius esse cupis:
 Expultrix vitii vitam, moresq; gubernat,
 Cultoresq; sui non sinit esse feros.
 Regna, domos, urbes, praeceptis format honestis;
 Hac sine Res, nihil est, Publica, regna, domus.
 Hinc ceu fonticulo fluit ars aequiq; boniq;
 Quae cuiq; attribuit jus, Themis sancta suum.
 Sed quam confuse, nullog; ferè ordine multi
 Hoc quoq; doctrinae proposuere genus?
 Fallor, an in caussa est logica contemptus arenae?
 Is caput ad plantas ventre sequente ligat.
 Illi res cumulant passim sine fine modog;
 Hos brevitatis, rerum fasciculusq; juvant:
 At mala sunt compendia quae dispendia gignunt,
 Quae sunt artificis dexterioꝝ opus.
 Qui falce indocta resecat dignissima scitu,
 Et tolerat quae nil non didicisse, nocet.
 Sic bona sunt compendia, quae dispendia tollunt,
 Hac sunt artificis nobilioris opus.

Qui nihil infertit, nisi quod didicisse necesse est,
 Nec tacito transit dogmata iusta pede.
 Hujus Rodingus sequitur vestigia morum
 Doctrinam Rhodius Socraticusq; docens.
 Multa Stagirita qui se debere fatetur,
 Plura, Talæ, tibi plurima, Rame, tibi:
 Qui vero, iusto, sapiente examine librat
 Omnia pro ingenii dexteritate sui:
 Frangere res cui religio, & discerpere membra,
 Panniculos canis ut dilacerare solet:
 Artifici ut dextra fumosus membra magister
 Dissecat in nodis non rudis arte cocus:
 Sic dirimenda sibi dirimit certa omnia lege;
 Cuiq; suum assignans, attribuensq; locum,
 At contra in partes miserè tenditq; trahitq;
 Omnia divina Thessalus artis inops.
 Iliber ergo, licet non sat sis cultus, in auras,
 Hic te si ve probet, seu probet ille minus,
 Pro captu Lectoris habent sua fata libelli:
 Jupiter & cunctis non satis ipse facit.

CARMEN

LUDOVICI A MALDA
 GENERIS NOBILITATE ATQUE
 rara eruditione præstantissimi Ju-
 venis, ad Lectorem.

[UCE refulgebant exorto lumine Ramo
 Doctrina logica, quasq₃ Mathesis habet.
 Siq₃ suos radios sparsisset pluribus annis,
 Qualibet ars tenebris eruta forte foret.
 Inde sua pariter fuit expers Ethica lucis,
 Et jacuit tenebris obtumulata nigris:
 Donec restituit methodo meliore Rodingus,
 Atq₃ reformavit legibus artis opus.
 Preceptis igitur brevioribus annue lector,
 Si tibi consultum rectius esse cupis.
 Res lege, res lectas intellige deniq₃ recte,
 Si reliquis iudex aequior esse velis.

CARMEN AVCTORIS
ad benevolum Lectorem.

ECce, liber parvus quem scripsi, candidè Lector,
Ostendit morum semina prima tibi;
In quo cùm certè videam meliora, probemq;
At tamen in vitus deteriora sequor.
Per genus & formam quod definire volebam,
Descriptum nudè sapius esse vides.
Sape quod in bifidas debebam scindere partes,
In trifidas sectum quadrifidasve legis,
Quodq; priore loco fuerat pro lege locandum
Hoc positum cernis posteriore loco.
Sed missis aliis multis desidero multa,
Quæ tamen in primis adjicienda forent.
Te precor ergo meis his versibus, optime Lector,
Ut placidè doceas me meliora rudem,
Et mecum peragas privatis omnia scriptis,
Et sine mordaci dente monere velis.
Pro qua re grates tibi dicam pectore grato,
Inde canam laudes perpetuoq; tuas.
Quod tibi si fuerit cura descriptio vera,
Tu facile abjicies scommata quæq; tua:
Si verò fuerit rodendi occasio grata,
Taxandi dabitur protinus ansa tibi.

INDEX CAPITUM IN LI-
BRUM PRIMUM ETHICÆ.

1 <i>Quid Ethica.</i>	In librum quartum.
2 <i>Quid & quotuplex Virtus.</i>	1 <i>Quid & quotuplex Iustitia.</i>
3 <i>Quid Prudentia.</i>	2 <i>Quid Pietas.</i>
In librum secundum.	3 <i>Quid Charitas.</i>
1 <i>Quid & quotuplex Fortitudo.</i>	4 <i>Quid Reverentia.</i>
2 <i>Quid Fiducia.</i>	5 <i>Quid Obedientia.</i>
3 <i>Quid Magnanimi- tas.</i>	6 <i>Quid Fides.</i>
4 <i>Quid Patientia.</i>	7 <i>Quid Veritas.</i>
5 <i>Quid Constantia.</i>	8 <i>Quid Æquitas.</i>
In librum Tertium.	9 <i>Quid Bonitas.</i>
1 <i>Quid & quotuplex Temperantia.</i>	10 <i>Quid Benevolentia.</i>
2 <i>Quid Parsimonia.</i>	11 <i>Quid Beneficentia.</i>
3 <i>Quid Sobrietas.</i>	12 <i>Quid Liberalitas.</i>
4 <i>Quid Modestia.</i>	13 <i>Quid Hospitalitas.</i>
5 <i>Quid Castitas.</i>	14 <i>Quid Misericordia.</i>
	15 <i>Quid Clementia.</i>
	16 <i>Quid Gratia.</i>

F I N I S.

JOANNIS RODINGI ETHICÆ
LIBER PRIMUS, DE
PRUDENTIA.

CAP. I.

Quid Ethica?

Ethica, est doctrina honestè vivendi.

Ad honestè vivendum proponitur *Virtus*.

CAP. II.

Quid est quotuplex virtus?

Virtus, est habitus animi, secundum quem honestè vivitur.

[Unde Cicero ait honestè vivere nihil aliud esse, quàm cum virtute vivere.]

Eaque prudentiæ contemplatione aut fortitudinis, temperantiæ, justitiæque actione continetur.

CAP. III.

De Prudentia.

Prudentia, est virtus accuratè perspicere.

spiciens id, quod in unaquæque actione decet.

Unde illud,

Quicquid agis, prudenter agas, & respice finem.

Sic prudens Josephus fuit, dum id, quod è re *Genes. cap. Pharaonis fuerit, prudenter perspexit, hocq; 41.* consilium illi dedit, ut virum aliquem multarum rerum scientia præditum seligeret, quem Ægypto præficiat, quò is constitutis annonæ curatoribus, quintas in Ægypto septem annis proximis uberibus legat, quibus annis tantus frumenti numerus cogatur, ut in oppidis conditum servetur, & in alterum septennium sufficiat, & Ægyptum à summa fame, pernicieq; defendat. Cui consilio etiam Pharaon obtemperavit, & Josephum omnium prudentissimum esse respondit.

Nec Romanis talis prudentia defuit, unde primum annonæ præfectum Lucium Minucium creatum esse Livius tradit. Laudant historici Trojanum, cujus provisione factum est, ut Romæ frumentarius canon septem annorum esset. Laudatur similiter Septimius Severus, qui moriens septem annorum canonem frumentarium reliquit. Mamertinus in Panegyrico Julium Imperatorem singularis laudis encomio extollit, quòd undique coemptis frumentis ad opulentiam usque jam esurientem urbem referferit.

*Libro 2.
Aeneid.*

Sic Virgilius sub ficta persona Laocoontis
exemplum prudentis viri ostendit, dum ait:

*Pars stupet innupta donum exitiale
nerve,*

*Et molem mirantur equi: primusque Trojæ
mætes*

*Duci intra muros hortatur, & arce locari;
Sive dolo, seu jam Troiæ sic fata ferebant.*

At Capys, & quorum melior sententia mentis,

*Aut Pelago Danaum insidias, suspectaq; dano
Præcipitare jubent, subiectisq; urere flammis:*

Aut terebrare cavas uteri, & tentare latebras

Scinditur incertum studia in contraria vulgus

*Primus ibi ante omnes, magna comitante ca
terva*

Laocoon ardens, summa decurrit ab arce:

Et procul, ô miseri, quæ tanta insania, crocæ

Creditis auctos hostes? aut vlla putatis

Dona carere dolis Danaum? sic notus Ulysses

Aut hoc inclusi ligno occultantur Achivi,

*Aut hæc in nostros fabricata est machina
muros,*

Inspectura domos venturaque desuper urbis:

Aut aliquis latet error: equo nõ credite Teucro

JOANNIS RODINGI ETHI-
CÆ LIBER SECUNDUS, DE
FORTITUDINE.

CAP. I.

Quid Fortitudo & quotuplex?

Fortitudo, est virtus animum corro-
borans.

Fortitudo est Fiducia & magnani-
mitas: aut patientia & constantia.

CAP. II.

De Fiducia.

Fiducia, est Fortitudo animum bo-
narum rerum expectatione erigens.

Sic Jobus magna quinimó maxima fiducia *Jobi cap. 13.*

præditus fuit, unde dixit, etiamsi me Dominus

occiderit, tamen in eo sperabo. Sic regius ille *Psalmo 6.7*

Propheta David omnem suam fiduciam, & *& aliis se-*

spem in solo Deo tanquam summo bono col-
locavit. Nec Ethnicis, & gentilibus sua fidu-
cia defuit, unde Ovidius, quamvis in summis

animi periculis, & angustiis constitutus fuerit,

tamen vitæ suæ statum aliquando feliciorẽ

fore, sibi omnino persuasit, hinc ait:

Spes igitur pœna menti, Græcine, levanda *Lib. 2. De*

Non est ex toto nulla relictæ meæ. *Ponto.*

Hæc Dea, cum fugerent sceleratas numina terras

In Diis in visa sola remansit humo.

Hac facit ut videat cum terras undiq; nullas
 Naufragus, in medijs brachia jactet aquis.
 Hac facit ut vivat fossor, quoq; compede vincitur,
 Liberaq; a ferro crura futura putet.
 Sape aliquem solers medicorum cura reliquit,
 Nec spes huic vena deficiente cadit.
 Cernere dicuntur clausi sperare salutem,
 Atque aliquis pendens in cruce vota facit.
 Hac Dea quam multos laqueo sua colla ligantia
 Non est proposita passa perire nece.
 Me quoq; conantem gladio finire dolorem
 Arguit, injecta continuitq; manu.

Et Tibullus:

Jam mala finissem letho, sed credula vitam
 Spes fovet, & melius cras fore, semper ait.
 Spes alit agricolas; spes sulcis credit aratris
 Semina, qua magno fœnore reddit ager.
 Hac laqueo volucres, atq; hac arundine pisces,
 Cùm tennes hamos abdidit ante cibum.
 Spes etiam valida solatur compede vincitum,
 Crura sonant ferro, sed canit inter opus.

CAP. III.

De Magnanimitate.

Magnanimitas, est fortitudo excellens
 atque invicti animi, ad res magnas ge-
 rendas.

Gen. ca. 14. Sic Abrahamus magnanimus fuit, dum cum
 2. Sam. cap. trecentis viris regem Sodomæ & Gomorræ,
 30. & Ze-

LIB. II. DE PATIENTIA. 143

& Zeboim, item Bela & Zoar percussit. Item David cum Amalekitis á crepusculo ad vesperam usque posterioris diei percussit.

Sic sub ficta persona Turni Virgilius me- *Libro 12.*
morabile exemplum magnanimitatis osten- *Aene.*
dit, dum inquit;

*Turnus ut infractos adverso Marte Latinos
Defecisse videt, sua nunc promissa reposci,
Signari oculis: ultró implacabilis ardet,
Atollitq; animos; Pœnorum qualis in arvis
Socius ille gravi venantum vulnere pectus
Turni demum movet arma leo: gaudetq; comãteis
Excitans cervice toros fixumq; latronis
Impavidus frangit telum, & fremit ore cruento:
Haud secus accenso gliscit violentia Turno.*

CAP. IIII.

De Patientia.

Patientia, est Fortitudo labores do-
loresque sustinens.

Sic Tobias, & Jobus patientes fuerunt: *D. Augu-
Christus autem omnium patientissimus, & stinus De
quasi typus patientiæ exitit, cum patiebatur, Patientia
tenebatur, alligabatur, colaphis percutiebatur, Christi. vi-
arundine plagas accipiebat, irridebatur, insul- de Nic.
tabatur ei, damnabatur, ligno suspendebatur, Hanapum
undiq; circumfremabatur, nec tantum quovis Patriar-
modo cadebatur, sed etiam horrédum in mo- chum Hie-
dum tandem occidebatur. Hinc idē Christus ro solymi-
aliquoties suo exemplo discipulos suos horta- tantum.
batur ut pius Aeneas, inquit;*

Lib. 1. Æ-
neid.
O socii (neg, enim ignari sumus ante malorum)
O passi graviora, dabit Deus bis quoque finem.
Vos & Scylleam rabiem, penitusque sonantes
Accestitis scopulos: vos & Cyclopea saxa
Experti: revocate animos, mœstumq; timorem
Mittite: forsân & hæc olim meminisse juvabit
Per varios casus, per tot discrimina rerum
Tendimus in Latium, sedes ubi fata quietas
Ostendant: illic fas regna resurgere Troja.

CAP V.

De Constantia.

Constantia, est fortitudo in proposito perseverans.

Libro 2.
Macch.
cap. 7.

Sic mater illa constans, quinimo constantissima fuit, quæ septem filios hortabatur, & non lugebat, videbat unguis radi, ferro concidi, sartagine assari, & non lacrymas fundebat, non ululatus tollebat, sed sollicité & constanter ad tolerandum filios hortabatur, & quidem rectius quàm Æneas ille, inquiens;
Durate, & vosmet rebus servate secundis.

LIB. III. DE TEMPERANTIA. 145
JOANNIS RODINGI ETHI-
CÆ LIBER TERTIUS DE
TEMPERANTIA.

CAP. I.

Quid & quotuplex temperantia?

Temperantia, est virtus cupiditates moderans:

Temperantia est parsimonia & sobrietas: aut modestia & castitas.

CAP. II.

De Parsimonia.

Parsimonia, est Temperantia sumptuum.

Sic Philonis sapientiæ sectatoris vxor cum sine aurea corona processisset in publicum & alia gestarent, rogata cur non & ipsa ferret: Uxori respondisse fertur, satis ornatus esse viri virtutem & laudes. Unde Petrus & Paulus cultum matronæ Christianæ simplicem & parabilem esse volunt, fulgentiorem vitæ sanctitate, quam auro vel gemmis. Sic,

Campestres melius Scythæ,

(Quorum plaustra vagas ritè trahunt domos,)

Vivunt, & rigidi Getae,

Immetata quibus jugera liberæ

Fruges, & Cererem ferunt;

Nec cultura placet longior annua,

K

*Horat. lib.
3. oda 23.*

146 JOAN. RODINGI ETHICÆ
Defunctumq; laboribus
Æquali recreat sorte vicarius.

Et Seneca in Herc. Furent.

Alium multis gloria terris
Tradat, & omneis fama per urbes
Garrula laudet, calog; parem
Tollat & astris: alius curru
Sublimis eat: me mea tellus
Lare secreto, tutoq; tegat.
Venit ad pigros cana senectus,
Humiliq; loco, sed certa sedet,
Sordida parva fortuna domus:
Alté virtus animosa cadit.

Paling.

Quantum ergo satis est vite, nihil amplius opta
Namq; supervacuo stulti latantur: acervos
Ingentes frustra, frustra horrea plena requiris.

CAP. III.

De Sobrietate.

Sobrietas, est Temperantia cibi &
potus.

- Dan. cap. I. Sic Daniel cum suis in cibo, potuque cap
endo temperans fuit, dum regio cibo ac potu
non inquinari in animum induxit, quodque
1. Reg. cap. liceret a spadonum magistro vehementer con
19. tendebat. Sic Helix subcinericius panis, &
2. Reg. cap. aquæ poculum é cælo missum est. Sic Helix
4. saus se, ac filios Prophetarum agrestibus ob
ribus

LIB. III. DE SOBRIETATE. 147

ribus alebat, & amarum cibum farina, non melle aut saccharo dulcorari jubebat.

Idem milites, quibus in Samaria luminum *2. Regum* usum ademerat, convivio panis, & aquæ excipi *cap. 6.* jussit.

Sic Joannes Baptista constitutus Christi *Mat. cap. 3* præcursor locustis, & agresti melle in solitudi- *& Luc. 3.* ne sustentabatur.

Quid & Epaminonda dicemus? de quo legitur quod pertenui victu usus fuerit, unde aliquando vocatus à vicino ad cœnam, cum reperisset belliariorum, obsoniorum, & unguentorum apparatus confestim abiit, inquit, *Ego sacrificare putabam.*

Sic Romulus vini parcissimus fuisse legitur: is enim ad cœnam vocatus, cum ibi minimum bibisset, dixerunt illi familiares; Si ad istum modum omnes homines bibant, vinum esset vilius. Quinimo, inquit ille, Si quantum quisque volet, bibat, carius erit: nam ego bibi, quantum volui ac debui. Ergo ut Paling. monet, Sufficiat cibus ille famem qui sedat. Et Vergil. de Venere & vino:

Vina sitim sedent. --

-- hos fines transilisse nocet,

Et Ovid.

Certa tibi à nobis dabitur mensura bibendi,

Officium præstent pesq; manusq; suum.

Jurgia præcipue vino stimulata caveto,

Atq; nimis faciles ad fera bella manus.

Occidit Euricion stultè data vina bibendo,

Aptior est dulci mensa, merumq; joco.

Quid quæso Philosophi & sapientiæ mendi magistri? Socrates, uti ferunt, philosophiæ parens, hoc victus tenuitate affectus est, ut nunquam nec ipse nec ejus familia aliquo gravi & periculoso morbo attingeretur.

Item Seneca Stoicus, ut Tacitus scribit, agrestibus pomis & aqua pura naturæ satisfecit, unde & corpore ad eum modum fuerit extenuato, ut apertæ Neronis jussu venæ sanguinem penè nullum stillarint.

CAP. IIII.

De Modestia.

Modestia, est Temperantia dictorum atque factorum.

Sic Maria mater Christi usque adeo modesta fuit, ut hujus vitam non solum virgines, sed etiam nuptæ ac viduæ tamquam exemplaria, quod sibi propositum habeant, ad quod componant atque effingant: Omnibus enim ad omnia facta fuit, ut omnes ad suæ modestiæ cæterarumque virtutum exemplum provocaret & adduceret.

CAP. V.

De Castitate.

Castitas, est Temperantia libidinis veneræ.

LIB. III. DE CASTITATE. 149

Sic Iosephus castus fuit, dum domini sui uxorem inviolatam dimisit. Sic Sara filia Ra- *Genes. cap. 39.*

guelis in oratione sua ad dominum habita su- *Tobi. cap. 3*

am castitatem ingenuè confessà fuit, inquit, Scis Iehova, esse me ab omni hominum fœditate puram, neq; meum parentumve meorum nomen in exitii mei terra contaminasse. Nunquam me cum ludentibus commiscui, neque levitati deditorum commercio vsa sum.

Sic & Penelope adeo incorruptæ castitatis fuisse scribitur, ut absente per viginti annos marito Ulyssè, nullis procorum blanditiis, nullis pollicitationibus ad violandam fidem, quam promiserat, induci potuerit. Quocirca ut Ovidius scribit:

*Penelope mansit, quam vis custode careret,
Inter tot multos intemerata procos.*

Et Propertius:

*Penelope poterat bis denos casta per annos
Vivere, tam multis femina digna viris.*

JOANNIS RODINGI ETHI-
CÆ LIBER QUARTUS
DE JUSTITIA.

CAP. I.

Quid & quotuplex iustitia.

Iustitia, est virtus suum cuique tri-
buens.

Justitia est primò pietas & charitas,
aut Reverentià & Obedientia.

II, Fides & Veritas, aut Æquitas &
Bonitas:

[quæ duę species virtutum híc specialiter acci-
piuntur.]

III, Benevolentia & Beneficentia, aut
Liberalitas & Hospitalitas.

IIII, Misericordia & Clementia, aut
Gratia.

CAP. II.

De Pietate.

Pietas, est justitia cùm Deo tum pro-
pinquis cultum tribuens.

*Genes. 4.**Genes. 5.**Genes. 7.*

Sic Abel pius fuit, unde etiam Dominus
sacrificium & munera ejus respexit. Item He-
noch, quem Deus transtulit ne videret mor-
tem. Item Noach, cui Dominus dicit, Ingre-
dere tu & omnis domus tua in arcam: te enim
coram me in hac generatione justum vidi.

Sic Josephus patrem suum Jacobum omni
honore affecit, dum eum ad Regem Pharao-
nem adduxit, & reverenter commendavit. Sic
rex Salomon erga matrem Bethsebam debi-
tum honorem exercuit.

LIB. III. DE CHARITATE. 151

CAP. III.

De Charitate.

Charitas, est justitia animos indissolubili nexu devinciens.

Sic Jonathan Davidem tanto favore at- *1. Sam. cap.*
que amore sibi devinxit, ut omnia tela ei no- *20. & 21.*
citra apud patrem suum Saulum præcaveret.

Sic Tigranes, ut Xenophon scribit, tanto-
pere uxorem suam dilexit, ut etiam vita sua eam
redimere voluerit.

Sic Hector Andromachæ suæ omnium cha-
rissimus fuisse à poeta scribitur. Sic Ulysses a-
morem suum erga Penelopen contestatus est,
cum his verbis ad eam inter cætera scripsit:

*Solus adhuc mecum, qui me tot casibus unius
Erexit patiens, ad mala perstat amor.*

CAP. IIII.

De Reverentia.

Reverentia, est justitia honore di-
gnos colens.

Sic Abigail erga Davidem reverentiam ex- *1. Sam. cap.*
ercuit dum de asino desiliit, & se pronam ad *25.*
Davidis pedes projecit. Sic senes ab adolescen-
tib. patrum honore culti sunt. Itaque Lyfan-
dram Lacedæmonicum dicere solitum ajunt,
Lacedemone esse honestissimum domicilium
senectutis, unde istud:

152 JOAN. RODINGI ETHICÆ
Credebant hoc grande nefas & morte piandum,
Si juvenis vetulo non assurrexerit olim.

CAP. V.

De Obedientia.

Obedientia, est justitia mandata exequens.

- Genes. cap. 22.* Sic Abrahamus præceptum Domini in filio Isaaco immolando exequi paratus erat. Sic
Matth. 21. Christi discipuli iussi ut pullum alligatum adducerent, & parasceven pararent, sese obedientes præstiterunt.
Marc. 11.
Luc. 19.
Joan. 2. cap. Sic pius Aneas quamquam lenire dolorem Solando cupit, & dictis avertere curas
Multa gemens, magnoq; animum labefactus amore,
Jussa tamen Divum exequitur, classemq; revolvit.

CAP. VI.

De Fide.

Fides, est justitia in rebus creditis promissum servans.

- 1. Sam. cap. 19. & 20.* Sic Jonathan Davidi promissum servavit, dum eum de patris sui insidiatoris voluntate certiozem reddidit, eumque ita a summo capitis periculo liberavit, sicuti pollicitus fuerat. Sic,
Sergestum Aneas promisso munere donat
Servatam ob navem latius sociosq; reductos.

Veritas, est justitia sermonis integritatem conservans.

Sic Joannes Baptista Herodi aperte veritatem dixit, quod is se incaestu polluerat, quo sibi extremum malum summumque capitis periculum accersivit: Nam ut ille apud Terentium ait:

Veritas odium, obsequium verò amicos parit.

Sic apud Virgilium, Anna
*Vera fatebor, ait, miseri post fata Sichai
Conjugis, & sparsos fraterna cade penates
Sonus hic inflexit sensus, animumq; labentem
Impulit, agnosco veteris vestigia flamma.*

Æquitas, est justitia rigorem juris attemperans.

Sic quamvis Hebræis lex lata fuerit, ut diem Sabbathi sanctificarent, & ita ab omni opere cessarent, Christus tamē necessitatem, seu potius æquitatem respiciens eo ipso die discipulis suis spicas vellere concessit, unde Juvenius ait:

*Hæc ubi dicta dedit, messis per culta gravata
Præterit, & populus sectantum discipulorum
Spicarum gravidam carpebat in ordine frugem:
Iste dies veteri poscebat lege quietem,*

*Sabbatha nam priscis repetebant ocia jussis.
 Ecce Pharisai curant reprehendere Christum
 Quod sanctæ legis calcarent jussa metentes
 Discipuli, legum sed tunc completor Iesus
 Incipit, iis veteris scripti monumenta retexens
 Legistis certè in templo Davida canorum:
 Cum populo quondam panes sumpsisse sacratos,
 Et propriam comitumq; famem sedasse, sed illos
 Illicitum cuique fuerat contingere panes,
 Sumere quos solus poterat de lege sacerdos:
 Eiusdem scriptum est justo moderamine legis
 Sabbatha profanent templo sine crimine vates,
 Nec minor est istic vestra glomeratio turba.
 Quàm templi virtus, caperent si pectora vestra
 Quod non sacra Deus, sed mallet mitia corda
 Non tam sæpe viros damnasset factio vestra
 Expertes culpa, sed nunc ego Sabbatha cuncta,
 Sponte mea dominans legis sub jure tenebo.*

Sic Zaleucus urbe Locrensiùm à se saluber-
 rimis atq; utilissimis legibus munita, cum filium
 ejus adulterii crimine damnatus, secundum jus
 ab ipso constitutum utroq; oculo carere debe-
 ret, atq; tota civitas in honorem patris neces-
 sitatem pœnæ adulescentulo remitteret, ali-
 quandiu repugnavit. Ad ultimum precib; po-
 puli evictus, suo prius, deinde filii oculo eruto
 usum utriq; videndi reliquit. Ita debitum sup-
 plicii modum legi reddidit, æquitatis admira-
 bili temperamento se inter misericordem pa-
 trem, & justum legislatorem partitus est.

CAP. IX.

De bonitate.

Bonitas, est justitia officii sui debitas partes præstans.

Sic Tyberius Cæsar cùm ab amicis admonitus esset, ut provincialibus augeter vectigalia, id facere recusavit, & rescripsit: Boni pastores esse tondere pecus, & non deglubere. rectè enim dicitur, quòd princeps bonus nihil à bono patrefamilias differat.

CAP. X.

De Benevolentia.

Benevolentia, est justitia alterum affectu benevolo prosequens.

Exemplis Benevolentiaè cõmunis hominũ vita numquã caruit, quæ cùm plurima in sacra scriptura passim occurrant, illud in primis notabile est, quod Apostolus Paulus de Galatis testatur inquit: Scio vos, si fieri potuisset vestros oculos effossuros & mihi daturus esse.

*Ad Galat.
cap. 4.*

CAP. XI.

De Beneficentia.

Beneficentia, est justitia alterum ope & opera juvans.

Beneficentia nobis commédatur exemplo Petri qui claudio dixit, Nec argentum nec aurũ mihi est: sed quod habeo hoc do tibi: In nomine Iesu Christi Nazareni surge & ambula.

Act. 3. cap.

Act. ca. 12. Item exemplo Angeli qui Petrum in carceratum liberavit.

CAP. XII.

De liberalitate.

Liberalitas, est justitia alterum donis afficiens.

Sic populus Romanus erga regem Attalum liberalis fuit, dum ei Asiam muneris loco possidendam tribuit, eo excelsius & speciosius urbi Romanæ imperium credens, si ditissimâ atque amœnissimam partem terrarum orbis in beneficio, quam in fructu suo reponere maluisset.

CAP. XIII.

De Hospitalitate.

Hospitalitas, est justitia alterum benignè recipiens.

Genes. 19. Sic Lothus duos Angelos ad se divertit cogit, & postquam ingressi domum essent, convivium instituit. & coxit azyma, & comederunt.

Sic senex ille apud Gabaonitas Levitâ cum uxore in domum suam introduxit, & pabulû asinis præbuit: ac postquam laverunt pedes suos, eos in convivas recepit. Sic Dido hospitalis fuit, dum

— simul *Aneam* in regia ducit

Lib. 1. Æneid. Tecta: simul Divum templis inducit honorem,
Nec minus interea sociis ad littora mittit

Viginti

*Viginti tauros, magnorum horrentia centum
Terga suum, pinguis centum cum matrib. agnos
Munera, lætitiãq; Dei.*

CAP. XIV.

De Misericordia.

Misericordia, est justitia afflictos sublevans.

Sic Samaritanus ille misericors fuit, dum in *Luc. ca. 50.*
vulnera faucii oleum & vinum infundit. Sic se
misericordem Dido illa apud Virg. prædicat,
ubi ait,
Non ignara mali miseris succurrere disco.

CAP. XV.

De Clementia.

Clementia, est justitia iram in pœnis
constituendis moderans.

Sic Josephus quamvis à fratribus acerbè & *Genes. 45.*
immaniter tractatus venditusque fuerit, ta- *Es. 50. cap.*
men se erga eos clementem præbuit, dum il-
lis ignoscit, nec sibi illatam injuriam vendicat:
Unde Claudianus ait;

*Hac docet ut pœnis hominum vel sanguine pasci
Turpe, ferumq; putes, ut ferrum Marte cruentũ
Sic cum pace premas, ut non infensus alendis
Materiam præstes odiis, ut fontibus ultro
Ignovisse velis: deponas ocius iram,
Quam moveas. Precibus numquam implacabi-
lis obstes
Obvia prosternas, prostrataq; more leonum*

158 JOAN. RODINGI ETHICÆ
Despicias. alacres ardent cū sternere tauros,
Transiliunt pradas humiles: hac ipse magistra
Dat veniam victis, hac exhortante calores
Horrificos, & quæ numquam nocitur amentem
Jurgia, contentus solo terrore coercet,
Ætherei patris exemplo, qui cuncta sonoro
Concutiens tonitru cyclopum spicula desert
In scopulos, & monstra maris; nostrig, cruoris
Parcus in OEtæis exercet fulmina silvis.

CAP. XVI.

De Gratia.

Gratia, est justitia benefacta recom-
pensans.

Tob.12.

Sic Tobias gratus erga Raphaëlem fuit,
dum ei dimidiam partem ejus pecuniæ, quam
attulerat, offert. Sed Raphaël recusans admo-
nuit eum, ut Domino gratias ageret. Tobias
itaque Deo optimo maximo tantas, quantas
potuit ac debuit gratias egit.

Valerius
Max.

Sic Rex Attalus gratus fuit, quia eandem
Asiam populo Romano, à quo acceperat, le-
gavit. Itaque nec hujus munificentia, nec illius
tam memor beneficii animus tot verbis lau-
dari potest, quot amplissimæ civitates amicæ
datæ, vel pié redditæ sint. Sic Æneas apud Vir-
gilium ait:

Lib.1.Æ-
neid.

-- grates persolvere dignas
Non opis est nostra Dido, nec quicquid ubiq, est
Gentis Dardania magnum quæ sparsa per orbem
Dii

LIB. IV. DE GRATIA. 159

*Dii si qua pios respectant munia, si quid
Uspiam justitia est, & mens sibi conscia recti
Premia digna ferant, qua te tam lata tulerunt
Secula? qui tanti talem genuere parentes?
In freta dum current fluvii, dum montib. umbra
Lustrabunt, convexa polus dum sidera pascet,
Semper honos nomenq; tuum laudesq; manebunt.*

DEO SOLI GLORIA.

